

První Čech, který došel na jižní pól

Nové Město nad Metují si připomíná svého rodáka Josefa Sekyru, světově proslulého geologa a polárníka

Nové Město nad Metují - Stan, spacák, ohřívač na jídlo, vařič, odřená baterka a čtyřicet let staré dobové oblečení polárního badatele.

Takové zátiší vítá ve věži galerie Zázvorka návštěvníka výstavy, kterou muzeum v Novém Městě nad Metují oslavuje čtyřicáté výročí dne, kdy rodák z českého Betléma Josef Sekyra stanul jako první Čech na jižním pólu.

Expozice připomíná významného rodáka, geologa a polárního badatele, celosvětově uznávaného vědce.

Výroční výstavy se nedožil

Josef Sekyra se v Novém Městě nad Metují narodil a s rodinou tam i žil. Zemřel v listopadu 2008 a výroční výstavy se už nedožil.

Na slavného geologa vzpomíná jeho žák, kamarád a spolupracovník z České geologické služby Jiří Šebesta:

„Jsem rád, že na tak vynikajícího vědce jeho město nezapomnělo. Josef Sekyra studoval přírodní procesy, které utvářely a stále utvářejí zemský povrch. Studium těchto procesů je pro lidstvo velmi důležité, protože na zemském povrchu se odehrává veškerý život a přírodní procesy jej významně ovlivňují.

Josef Sekyra vytvořil ve své době moderní a progresivní českou školu v oboru geologie a zařadil se mezi významné světové geomorfolgy.“

Výstavu geologických nálezů a sbírek Josefa Sekyry doplňují současné antarktické objevy.

Ty na výstavě představují přehledné tabule s informacemi o nových geologických a přírodovědeckých výzkumech, které tam provádějí čeští vědci v posledních letech. Vše doplňují vitríny s trojrozměrnými exponáty a velkoplošná obrazovka promítá dokumenty o Josefu Sekyrově.

Vernisáže výstavy se zúčastnil také syn Josefa Sekyry Zdeněk, který dodatečně poděkoval za udělení čestného občanství Nového Města nad Metují, jehož si jeho otec velmi vážil.

Expozice o Antarktidě má naději na rozšíření, protože posledních dvou českých expedic do Antarktidy v letech 2008 a 2009 se zúčastnil nový ředitel městského muzea Václav Pavel.

Výstavu mohou návštěvníci zhlédnout do 17. ledna 2010.

Leninův štít i kráter Stromboli

Polárník Josef Sekyra vystudoval v letech 1947 až 1952 obor geologie a geomorfologie na Univerzitě Karlově v Praze. V roce 1952 začal pracovat v Geologickém ústavu akademie věd.

Jeho specializací se stala periglaciální geomorfologie, kryologie, glaciologie a sedimentární geologie. 31. srpna 1961 dosáhl vrcholu 7 314 metrů nad mořem vysokého Leninova štítu v Pamíru.

VŠE POTŘEBNÉ NA PÓL. Dobová vybava a výstroj polárníka Josefa Sekyry.

FOTO: MAFA - JAN STROUHAL

NA PÓLU. Josef Sekyra na jižním pólu stanul 26. prosince 1969.

REPRO: MF DNES

NÁSLEDNÍK. Také ředitel městského muzea Václav Pavel je polárník.

FOTO: MAFA - JAN STROUHAL

Do té doby žádný Čech nestál tak vysoko.

V roce 1963 se účastnil speleologické expedice do Asuánských Alp v Itálii. Pracoval v druhé nejhlubší jeskyni světa Antro di Gorchia a následně v kráteru vulkánu Stromboli.

V letech 1966 a 1967 se podílel na sovětské polární výpravě do Země královny Maud a Enderbyho země. Možná i to mu umožnilo už v letech houstnoucí normalizace stát se účastníkem americké výzkumné polární výpravy Deep Freeze do Transantarktického pohoří.

26. prosince 1969 pak stanul Josef Sekyra jako první Čech na jižním pólu. Je autorem padesáti čtyř prvovýstupů na vrcholy Antarktidy. V letech 1974 až 1976 se podílel na mapování centrální Sahary v Alžírsku a v roce 1978 se zúčastnil se geologického průzkumu a mapování Západní irácké pouště.

V letech 1980 až 1981 se Sekyra podílel na mapování centrální Sahary v Libyi a v revolučním roce 1989 na mapování a geologickém průzkumu Syrské pouště.

Nejrozsáhlejší kolekce na celém světě

Josef Sekyra měl také podíl na vyhodnocování leteckých a satelitních snímků Země a ve spolupráci s americkou NASA i na vyhodnocování snímků z Marsu.

Jeho sbírky geologického materiálu pořízeného na pouštích mají velkou vědeckou hodnotu. Odborníci ji považují za nejspíše nejrozsáhlejší kolekci na celém světě.

Nynější výstava věnovaná Josefu Sekyrově není v Novém Městě nad

Metují první. Od roku 1972 měl geolog a polárník v novoměstském zámku stálou expozici polárních sbírek nazvanou Antarktida. V roce 1991 musela skončit.

Josef Sekyra plánoval také otevření expozice Pouště světa v prostorách zámekské sýpky. K tomu však nikdy nedošlo. Po roce 1995 věnovalo Městské muzeum v Novém Městě nad Metují sbírkám Josefa Sekyry celou jednu místnost. Expozice se jmenovala Od novoměstských fylitů k pouštím světa.

Do doby Sekyrových expedic zavedou návštěvníka výstavy jeho podmanivé fotografie.

Na nich polárník zachytil například kontinentální pochod sovětského glaciologa Petrova, malou expediční loď belgických polárních výprav Magadan či nejvyšší horský masiv Antarktidy, Elisworthovo pohoří.

To dosahuje štítem Mt. Vinson výšky 5 140 metrů nad mořem. Americká vědecká expedice zdolala poprvé tento vrchol v letech 1966–1967, tedy jen pár let předtím, než jej vyfotografoval Josef Sekyra.

Na dalších velkých Sekyrových fotografiích lze vidět srázy Pettermannových hřebců, které tvoří charnockitové horniny a vyvřeliny, typické pro východoantarktický štít a další oblasti prakontinentu Gondwany.

Ledové hory plující v Jižním ledovém oceánu

Další snímky ukazují horské skupiny masivu Vinson či zamrzlé a rozpuklé ledovce sedící na mořském dně při antarktickém pobřeží.

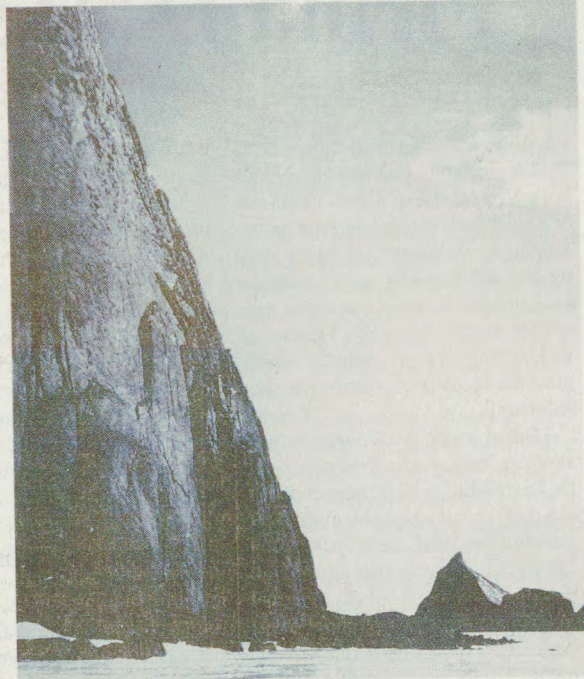
Jiný snímek zachytil ledové hory, takzvané eisbergy, které se odlamují z ledových bariér a plují v Jižním ledovém oceánu. Bývají vysoké přes padesát metrů a někdy mají v průměru přes deset kilometrů. Jejich zbytky unášejí mořské proudy a vítr až k břehům Jižní Ameriky a jižní Afriky.

Josef Sekyra zachytil svým fotoaparátem také stanový tábor novozélandských polárních před vulkánem Erebus na Rossově šelfovém ledovci či jediný činný vulkán v Antarktidě Erebus o nadmořské výšce 3 743 metrů nad mořem na Rossově ostrově.

Další snímky představují štít Tarnet v pohoří Sör Rondane, který se nad okolní krajinu tyčí asi 1 000 metrů vysokou, téměř kolmou stěnou, nebo výzkumníky na Rossově šelfovém ledovci či v ledovcové jeskyni v bortícím se šelfovém ledovci na jižním okraji Rossova ostrova.

Na výstavě je i mapa činnosti Josefa Sekyry v rámci americké polární expedice Deep Freeze, plakát expozice Antarktida otevřen v letech 1972 až 1989 na novoměstském zámku či geologický průřez antarktickým kontinentem, jak jej tento slavný český geolog a polárník zpracoval.

PETR BROULÍK

REPRO: MF DNES

SEKYROVY FOTOGRAFIE zavedou návštěvníka výstavy v Novém Městě nad Metují do doby jeho expedice.